

درجات مهیمان خدا

- قال رسول الله صلى الله عليه وآله: إِنَّ أَيْسَرَ مَا افْتَرَضَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى الصَّائِمِ فِي صِيَامِهِ، تَرْكُ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ (١)؛ آسان‌ترین چیزی که خدا بر روزه‌دار در روزه‌داری‌اش واجب ساخته، نخوردن و نیشامیدن است.

- قال الإمام عليّ عليه السلام: صَوْمُ الْجَسَدِ الْإِمْسَاكُ عَنِ الْأَغْذِيَةِ يَرَادَقَ وَاخْتِيَارُ؛ خَوْفًا مِنَ الْعِقَابِ وَرَغْبَةً فِي الثَّوَابِ وَالْأَجْرِ (٢)؛ روزه بدن، پرهیز با ار اختیار از غذاهاست، از روی ترس از کیفر و با امید به پاداش و اجر الهی .

- قال الإمام عليّ عليه السلام: صَوْمُ النَّفْسِ إِمْسَاكُ الْحَوَاسِّ الْخَمْسِ عَنِ سَائِرِ الْمَأْتِمِ، وَخُلُوعُ الْقَلْبِ عَنِ جَمِيعِ أَسْبَابِ الشَّرِّ (٣)؛ روزه نَفْسِ نگهداری حواس پنجگانه از دیگر گناهان و تهی بودن دل از تمام اسباب بدی است.

- قال الإمام عليّ عليه السلام: صَوْمُ النَّفْسِ عَنِ لَذَاتِ الدُّنْيَا أَنْفَعُ الصَّيَامِ (٤)؛ سودمندترین روزه، نگهداشتن نفس از لذت‌های دنیا است.

- قال الإمام عليّ عليه السلام: صِيَامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْآثَامِ أَفْضَلُ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ عَنِ الطَّعَامِ (٥)؛ نگه داشتن دل از اندیشیدن درباره گناهان، بر نگه داشتن شکم از غذاست.

- قال الإمام عليّ عليه السلام: صَوْمُ الْقَلْبِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ اللِّسَانِ، وَصِيَامُ اللِّسَانِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ (٦)؛ روزه دل، بهتر از روزه زبان و روزه زبانهتر از روزه شکم است.

امام علی علیه السلام فرمودند: نگه داشتن دل از اندیشیدن درباره گناهان، برتر از نگه داشتن شکم از غذاست.

سخنی درباره مراتب روزه‌داری

از روایات فوق، روشن می‌گردد که روزه، از نظر مراتب و از زاویه نقشی که در تکامل انسان دارد، به سه دسته تقسیم می‌شود و از همین روست علمای اخلاق و سیر و سلوک، روزه را به: روزه عوام، روزه خواص و روزه خواصّ خواص، تقسیم کرده‌اند. و اینک، توضیح فشرده‌ای از آنها می‌آوریم:

دسته اول؛ روزه عوام

این مرتبه از روزه، با پرهیز از مفطرات روزه صورت می‌پذیرد، با شرحی که در کتاب‌های فقهی آمده است. این مرتبه از روزه، آسان‌تر پایین‌ترین مرتبه روزه است. آنچه از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله روایت شده که: إِنَّ أَيْسَرَ مَا افْتَرَضَ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى الصَّائِمِ فِي صِيَامِهِ، تَرْكُ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ؛ آسان‌ترین چیزی که خدای متعال بر روزه‌دار در روزه‌داری‌اش واجب سد

است، نخوردن و نیشامیدن است.

دسته دوم؛ روزه خواص

در این مرتبه از روزه، روزه‌دار، تنها به پرهیز از مفطرات روزه، بسنده نمی‌کند؛ بلکه از همه حرام‌های الهی پرهیز می‌نماید. از این اجتناب از مفطرات، شرط درستی روزه است و اجتناب از حرام‌ها، شرط قبولی آن می‌باشد.

دسته سوم؛ روزه خواص خواص

این مرتبه از روزه، با باز داشتن قلب و نگهداری آن از هر چیزی که اشغال‌کننده دل (چه حلال و چه حرام) است بجز خدا، به دست می‌آید. ابو‌حامد غزالی (م ۵۰۵ ق) در توصیف این مرتبه از روزه می‌گوید:

اما روزه خواص خواص، روزه دل از همت‌های دون و اندیشه‌های دنیوی و باز داشتن کلی آن از غیر خداوند است. شکستن این مرتبه از روزه، با اندک دربارۀ غیر خدا و قیامت، و فکر دربارۀ دنیا تحقق می‌یابد. مگر دنیایی که به خاطر دین خواسته شود، که چنین دنیایی، توشه آخرت است و دنیا نیست آن جا که اهل دل گفته‌اند: «هر کس در روزش به تدبیر آنچه با آن افطار می‌کند، اهتمام ورزد، گناه بر او نوشته می‌شود؛ چرا که این، از کم‌اطمینانۀ فضل خدا و یقین اندک به روزی موعود خویش است.»

این مرتبه، رتبه پیامبران، صدیقان و مقربان است. در تفصیل قولی آن، نباید درنگ طولانی داشت؛ ولی در تحقق عملی آن، تأمل به جاست؛ چرا که رویکرد به خداوند و روی‌گردانی از غیر خدا با همه همت است و آراسته شدن به این سخن خداست که: «قُلْ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ (انعام)؛ بگو: «خدا»! سپس واگذارشان تا در باطل خویش به بازیچه مشغول باشند.» (۷)

امیر مؤمنان، امام علی علیه‌السلام، در اشاره به این سه مرتبه می‌فرماید: صَوْمُ الْقَلْبِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ اللِّسَانِ وَ صِيَامِ اللِّسَانِ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ الْبَطْنِ **روزه دل، بهتر از روزه زبان است و روزه زبان، بهتر از روزه شکم.**

هر يك از این دو مرتبه اخیر، به نسبت تلاش روزه‌داران و آمادگی آنان، مراتب بسیاری دارد، علاوه بر این که خود روزه هم از زاویه انگیزه‌های روزگوناگون است. نقطه اوج این مراتب، حال روزه‌داری است که انگیزه روزه‌داری‌اش، نه بیم از کیفر و نه شوق به ثواب؛ بلکه تنها به خاطر فرمانبردار فرمان الهی، علاقه‌مندی به تقرب به خدای سبحان و کسب رضا و لقای اوست.

از خداوند سبحان می‌خواهیم که توفیقمان دهد تا در راه آنچه موجب افزایش بهره ما از ضیافت کریمانه رمضان می‌شود، بکوشیم و بالاترین و والا مراتب روزه‌داری را به ما عنایت فرماید.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- المقنعة: ۳۱۰، الإقبال: ۱۹۶/۱، بحار الأنوار: ۳۵۲/۹۷.
- ۲- غرر الحکم: ۵۸۸.
- ۳- غرر الحکم: ۵۸۹.
- ۴- غرر الحکم: ۵۸۷۴.
- ۵- غرر الحکم: ۵۸۷۳.
- ۶- غرر الحکم: ۵۸۹۰.
- ۷- إحياء علوم الدين: ۳۵۰/۱؛ المحجة البيضاء: ۱۳۱/۲.
- ۸- غرر الحکم: ۵۸۹۰.

منبع:

کتاب ماه خدا، محمدی ری شهری، ج ۱، ص ۱۵۲.

آدرس این مطلب :

http://tebyan.net/Religion_Thoughts/Articles/Ramadhan/2008/9/1/73191.html

نمایش عکس ها

بستن صفحه

چاپ